

ŞEFÂAT

-KAVRAMI-

—DERLEME— *Ebû Abdülmûmîn Tekin. bin Muhârrem el-Kayseri*
—E-MAİL— tekin_mihci@hotmail.com
—BELÇİKA— 2001 - 2015 — *Çalışmaları.*

ŞEFÂAT	3
Şefâat Kelimesinin Anlamı:	3
Şefâatin Mâhiyeti:.....	4
Kur'an'da Şefaati:.....	8
Şefaati İzni:	9
Âhirette Kimsenin Şefaati Fayda Vermez:.....	9
Tapınılan Sahte Tanrıların Asla Şefaati Olmaz:	9
Hadislerde Şefaati; Peygamberlerin Şefaati, İlk Şefaati, En Büyük Şefaati Kimdir?	14
Şefaati Kavramının Yozlaştırılması:	18
Peygamberlerin Şefâati:.....	23
Şefaati İlgili Dört Nokta Gözönüne Alınmalıdır:.....	25
Konuyla İlgili Geniş Bilgi Alınabilecek Kaynaklar	25

ŞEFÂAT

Şefâat Kelimesinin Anlamı:

"Şefâat"ın aslı "şef" kelimesidir. Bunun anlamı da bir şeyi benzeri olan şeye eklemek, yanyana getirmektir. Bunun zıddı 'vetr' dir ki, bir şeyin tek olmasını ifade eder. Bu anlamda Allah (cc) 'vetr', O'nun yarattığı mahluklar ise 'şef'ı'dır (çifttirler.) Rabbimiz "Şef'a ve vetr'a yemin olsun" (Fecr: 89/3) diyerek bu iki gerçeğe işaret etmektedir. Kimilerine göre 'şef'ı' yaratılmış şeylerdir. Çünkü onlar bir çok açıdan birbirine benzer olarak yaratılmışlardır. Kimilerine göre bunlar namazdır. Çünkü namazın bir kısmı tek rek'atlı, bir kısmı çift rek'atlıdır. Kimilerine göre 'şef'ı' yaratılmışların birbirine karşıt düşen özellikleridir. Kuvvetli ve zayıf, görme ve körlük, konuşma ve dilsizlik, ilim ve cahillik vb. gibi. 'Vetr' ise Allah'a ait sıfatlardır ki onların bir dengi veya benzeri yoktur.

Şef kelimesinden türeyen şefâat ise, sözlükte, bir kimsenin bağışlanmasını istemek, başkası adına yardım istemek, dua etmek, rica etmek demektir. Şefâat, bir mü'minin günahlarının bağışlanması için Allah'a dua edip yalvarmaktır. Bir başka deyişle, bir kimsenin yardım etmek veya yardım dilemek gayesiyle, bir başka kişiye nisbet edilmesi, onunla birlikte anılmasıdır. Daha çok yüksek makamdan aşağı makama doğru bir kullanılışı ifade eder. Şefâat edene Şâfi' veya Şeffi'; şefaata edilene meşfû' (şefaata bekleyen) denilir. "Şefâat"ın çoğulu şüfeâ' olarak gelir.

Şefaata, kişinin yardım edeceği, kendisi için istekte bulunacağı kimsenin yanında yer alması ve onu tek bırakmamasıdır. Şefaata kavramı en çok saygı ve rütbe yönünden yüksek olanın kendisinden daha aşağı birinin yanında yer alıp yardımıyla onu yalnız başına bırakmamasında kullanılır.¹

Âlimler, şefaatin tesirinin, azabı hak etmiş kimselerden, azabı düşürme şeklinde olduğunu belirtirler. Bu şefaata, ya mahşer meydanında onlara yapılır da cehenneme hiç girmezler veya onlar cehenneme girdikleri zaman onlara şefaata olunur ve böylece cehennemden çıkarılır, cennete girdirilirler. Âhiretteki şefaata, Rasulüllah'ın Rabbine yapacağı duâ ve Allah'ın bu duâyı kabul etmesidir. Nitekim Buhârî ve Müslim'de rivayet edildiği gibi, Allah'ın Rasulü, Âhiret gününde Allah'a secde edip o gün kendisine ilham edilen senâlarla Allah'a hamd ettikten sonra O'na: *'Başımı kaldır, (isteyeceğini) iste, sana verilecektir. Şefaata et, şefaatin kabul edilecektir.'* denilecek.

Şefâat, aynı zamanda aracı olmak, yardım etmek, öncülük yapmak gibi anlamlara da gelir. Nitekim Kur'an'da bu manada da kullanılmaktadır:

"Kim güzel bir şefâatte bulunursa (güzel bir şeye aracı olursa), ondan kendisine bir hisse vardır. Kim de kötü bir şefâatte bulunursa (kötü bir işe aracılık) yaparsa,

¹ Râğıb el-İsfahanî, El-Müfredât fî Garîbi'l-Kur'an, s. 263.

ondan da kendisine bir pay vardır. Alllah (c.c.) her şeyin üzerinde koruyucudur.” (4/Nisâ, 85)

Burada ‘şefâat’ olarak ifade edilen aracı olmayı, Peygamberimiz, *"Kim güzel bir sünnet (âdet, tavır, çığır) başlatırsa, onunla amel edildiği müddetçe ilk yapana ecir (sevap) yazılır. Buna karşı o sünneti yapanların sevaplarında bir eksiklik olmaz..."* (Müslim, Zekât 69, Hadis no: 1017, 2/705 ve 4/2059; İbn Mâce, Mukaddime 14, Hadis no: 207, 1/75) diye ortaya koymuştur.

Buradaki şefaât; hayır olsun, şer olsun, insanların bir yola girmesini sağlamak, onların o yola girmesine aracı olmaktır. ‘Hasene olan şefaât’, insanların iyiliği için, onların faydasına uğraşmak, onlardan zararı uzaklaştırmaya gayret göstermek, kötülükleri önlemeye çalışmaktır. Ebû Musa (r.a.) anlatıyor: Peygamber (s.a.s.), bir ihtiyacının giderilmesini isteyen birisi gelince arkadaşlarına döner ve *"Şefâat edin, ecir kazanın. Allah da Rasulünün diliyle dilediğine hükmetsin"* derdi. (Müslim, Birr 145, Hadis no: 2627, 4/2026; Ebû Dâvud, Edeb Hadis no: 5131, 4/334; Buhârî Edeb 37, 8/14; Tirmizî, İlim 14, Hadis no: 2672, 5/42; Nesâî, Zekât 65, 5/58).

"Seyyie olan şefâat" ise, insanların kötü yollara gitmesi için çalışmak, onların kötülüğü ve sapıtması için çaba harcamak, onların zararı için gayret etmektir. İnsanların kötü yollara sapması için sebep hazırlamak, yardımcı olmaktır. Şüphesiz ki bu şekilde, iyi veya kötü olarak ‘şefâat’ etmek, insanlara yardımcı olmak karşılıksız değildir, herkes yaptığıının karşılığını alır.²

Şefâatin Mâhiyeti:

Allah’ın şefaât için kimlere izin verdiği veya vereceği konusunda kesin bir şey söylemek mümkün değildir. Çünkü bu Rabbimizin bileceği bir konudur. Şu kadar var ki, şefaati yardım etmek, birinin zarardan kurtulması için dua etmek, iyi bir şeye öncülük manasıyla alırsak, mü’minlerin ve salih insanların diğer kimseler hakkındaki dualarını, şehidlerin ve çocukların yakınlarına dua etmelerini, peygamberlerin ümmetleri için yalvarmalarını bu şefaât kapsamı içerisinde düşünebiliriz.

Şefaati, bir kimseyi azaptan kurtarmak için Allah’a aracı olmak şeklinde düşünürsek; bu, olmayacak bir şeydir. Hiç kimsenin bir başkasını azaptan kurtarmaya yetkisi olmadığı gibi gücü de yoktur. Bir çok hadis-i şerifte geçtiği gibi Peygamberimiz (s.a.s.) ümmeti için şefaât etmeye izinlidir. O, mü’minlerin günahlarının bağışlanması için Allah’a dua etmiştir ve Ahirette yine dua edecektir (Müslim, Cenâiz 102-103, Hadis no: 974, 2/669). *“Her peygamberin kabul edilen bir duası vardır. Diğer peygamberler o duayı yapmakta acele ettiler. Ben ise bu duamı*

² Ahmet Kalkan, İslam Akaidi: 372. Ahmet Kalkan, Kur’an Kavram Tefsiri.

Kıyamet gününde ümmetime şefa'at için sakladım. Ona, ümmetimden şirk koştırmayanlar kavuşacaklardır." (Buhârî, Deavât 1, 8/82; Müslim, İman 334-342, Hadis no: 198-199, 1/188; İbn Mâce, Sünnet 37, Hadis no: 4307, 2/1440; Tirmizî, Deavât 141; Kütüb-i Sitte, 14/403).

"Şefa'atım, ümmetimden büyük günah işleyenler içindir." (Ebû Dâvud, Sünnet, Hadis no: 4739, 4/236; İbn Mâce, Zühd 37, Hadis no: 4310, 2/1441; Tirmizî, Kıyame 11, Hadis no: 2435, 4/625). Bunlara benzer bir çok hadiste Peygamberimiz'in şefa'at izni olduğunu görmekteyiz. Bu şefa'at elbette onu hak edenler içindir.

İnkâr edenler için şefa'at kapısı kapalıdır. Bütün peygamberler, kendilerine inanan mü'minlere, yani kendi ümmetlerine şefa'at etme iznini alacaklardır. Allah'a şirk koşanlar ise bu şefa'atten yararlanamazlar. Onlar, dünyada iken kendilerine gelen elçileri ve onların haber verdiği Âhireti kabul etmiyorlardı. O elçileri alaya alıyorlar, Rablerine isyan ediyorlar, ya da Allah'tan başka ilâhlar ediniyorlardı. Bu nedenle onların orada yardımcıları ve bir şefa'at edicileri yoktur. Onları azaptan kurtaracak, ya da cezalarını hafifletecek bir velileri de olmayacaktır.

Peygamberimizin şefa'ati mü'minlerin bağışlanması, makamlarının daha da yükseltilmesi için bir dua ve yakarış olarak gerçekleşecektir. Şefa'at olunacak mü'minlerin de şefa'at edilmeye lâyık olmaları şarttır. Şüphesiz ki Allah'ın affetmeyeceği bir kimse için Peygamber af ve bağışlanma dilemez.

Şefâat, bir yönüyle de yardımdır; Bir kimseye faydalı olmak, ona iyiliğin gelmesine aracı olmak, bir kötülüğün ondan uzaklaşmasına yardımcı olmaktır. Bu şefâat çeşitli şekillerde olabilir. Nitekim Peygamberlerin tebliği, insanları Hakka daveti bir şefa'at olduğu gibi onların, ümmetleri için dua edip affedilmelerini istemeleri de bir şefâattir.³

Bir kimsenin bağışlanmasını istemek; bir kimseden, başka bir kimse için iyilik yapmasını ve zarardan vazgeçmesini rica etmek; yardım etmek; başkası hesabına yalvarmak, rica etmek; birinin önüne düşüp işinin görülmesi için dua ve niyazda bulunmak. Şefâat edene eş-şâfi', eş-şefi (başkası lehine taleb eden) denilir.

Şu ayette şefâat; aracı olmak, yardım etmek ve öncülük etmek anlamlarına gelir:

"Kim güzel bir şefâatla (hayır ve iyiliklere aracı, vasıta olmakla) şefâat ederse, bundan kendisine bir sevab (hisse) vardır. Kim de kötü bir şefâatle (kötülüğe delil olmak ve yardım etmekle veya kötülük çığırını açmakla) şefâatde bulunursa, ondan kendisine bir günah payı vardır. Allah her şeye kadirdir." (en-Nisâ: 4/85)

Şefâat-ı hasene, iman edip Allah'ın ve kullarının haklarına riayetle beraber, mü'minlerin iyiliği için uğraşmak, onları kötülüklerden ve zararlardan korumaya çalışmaktır. Şefa'at-ı seyyie, mü'minlerin ve insanların zarara uğramaları ve

³ Hüseyin K. Ece, İslâm'ın Temel Kavramları, s. 607.

kötülüklere düşmeleri için çalışmak ve kötülük çıgırları açmaktır. Hangi hususta olursa olsun, bir insan, menfaat sağlayıp zarara uğramasını engelleme yolunda sırf Allah rızası için şefâatta bulunana dünyada ve ahirette bundan nasib ve ecir vardır. Kötülüğe ve zararlara sebep olanın da bu şefâat-ı seyyienin vebal ve günahından nasibi vardır.

Ahiretteki şefâate gelince, dünyada işlenen bazı günahların âhirette cezalandırılmasından vazgeçilmesi için talebte bulunmak, aracı olmak ve bunun için dua etmektir. Şu halde şefâat, bir mü'minin günahlarının bağışlanması için Allah'a dua edip yalvarmaktır. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.s.), *"Her Peygamberin bir duası vardır. Ben ise, inşaallah duamı kıyamet gününde ümmetime şefâat etmek için saklamak istiyorum."* buyurmuştur.⁴

Ahirette, kendilerine şefâat izni verilen her şefi'in şefâatının sınırı, Allah katındaki yakınlığı ve derecesi nisbetinde nail olacağı izin ve imkânın şâmil olduğu günahkâr mü'minler ile mütenasibtir. Şefâat olunacak mü'minlerin de şefâat edilmeye lâayık olmaları şarttır.

Allah'ın, kullarından faziletli birisinin diğeri bir mü'min için hayır isteğine icabet ederek bundan bir zararı gidermesi, yahut onun günahlarını affetmesi, insanlara sonsuz nimet ve lütuflarının bir kısmıdır. Mü'minin, mü'min kardeşinin günahlarının affi için duası Allah katında ona şefâatı türündendir. Allah katında hayırlı bir kulun bu duası ister dünyada iken sağ olan mü'min için olsun, ister ölmüş mü'min için olsun yahud âhirette meydana gelsin aynıdır. Dünyada iken Hz. Peygamber (s.a.s.)'in mü'minlere duası, onlara bir çeşit şefâatidir. O daha bu dünyada hayatta iken mü'minlere dua ederek şefâatta bulunmuştur. Nitekim Hz. Âişe (r.an)'nın naklettiğine göre, Rasûlullah (s.a.s.) çok defa geceleri yatağından kalkar, mü'min ölümlere Allah'tan mağfiret istemek için "Bakî'l-Ğarkad" mezarlığına giderdi.⁵

Yüce Allah'ın kendi yanında mukarreb ve derecesi yüksek bir kulunun diğeri hakkında şefâatını -birine kendi katında itibarı olduğunu göstererek ikram için, ötekine zayıf ve muhtaç olduğundan rahmet olarak- kabul etmesine aklen hiçbir engel yoktur. Allah'ın âhirette, peygamberlerine ve râzı olduğu bir takım zatlara şefâat etmeleri için müsaade etmesi, kendisinin bileceğı adalet ve lütuf kanununa dahil olan hikmetindendir. Uhdesinde kul hakları bulunanlar hariç, günahkâr mü'minleri Allah Teâlâ'nın, Lütuf ve fazlıyla affetmesi caiz olunca, peygamberler, mukarreb ve iyi kimselerden birinin şefâatına mazhariyetleri halinde bunların Allah'ın mağfiretine nail olmaları da mümkündür.

Ahirette şefâatın olacağı Kitab ve sünnetle sabittir:

⁴ Buhârî, Daavât: 1; Tevhid: 31; Müslim, Nşr. M. Fuâd Abdalbaki, İman: 86.

⁵ Müslim, Cenaiz: 35.

Peygamber, velî, şehid ve bildikleri ile amel eden imanlı âlimler ve kâmil mü'minler gibi Allah'ın müsaade ettiği, rızasına mazhar olmuş, nezdinde bir değer ve yakınlığa erişmiş kimselere şefâat etme izni verilebilecektir.⁶

Peygamberler ve diğer şefâatçıların şefâatları, Allah'ın râzı olacağı ve haklarında şefâat edilmeğe izin verdiği kimseler hakkında olacaktır.⁷

Kâfirler için şefâat kapıları kapalıdır.⁸ Peygamberler bile kâfirlere şefâat edemeyeceklerdir. Kâfirler layık oldukları cezâlarını çekeceklerdir. Hz. İbrahim'in - âhirette babası ile karşılaştığında- onun için hiçbir şefâatta bulunamaması, Allah'tan "*Kâfirlere ben cenneti haram kıldım*" cevabını alması da buna delâlet eder.⁹ Yalnız Hz. Peygamber (s.a.s.) bir hadisinde, şefâatı sebebiyle amcası Ebû Talib'in ateş çukurunun topuğuna kadar gelen yerinde bulunacağını söylemiştir.¹⁰ Bu da sadece Rasûlullah'a tanınan bir şefâat hakkı olsa gerektir. Çünkü Ebû Talib, Rasûlullah'a pek çok yardım ve iyiliklerde bulunmuştur.¹¹

Dünyevî Şefaât

"Kim güzel bir şefaate şefaatte bulunursa (iyi bir işe aracılık ederse) ondan kendisine bir hisse (sevap) vardır. Kim de kötü bir şefaate şefaatte bulunursa (kötü bir işe aracılık ederse) ondan kendisine (günah olarak) bir pay vardır." (4/Nisâ, 85)

Bu âyetteki şefaât, güzel veya kötü bir işte aracılık yapma anlamında kullanılmıştır. Allah, yapılan amellerin mutlaka bir karşılığının olduğunu, herhangi bir şeyde öncülük etmenin, o şeyde yol göstermenin de bir karşılığının bulunduğunu, bu sebeple toplumda kötülüğün yaygınlaştırılmasına değil; iyiliklerin, güzelliklerin yaygınlaştırılmasına aracılık etmek gerektiğini bildirmiştir. Dünyada iyi veya kötü bir işe aracı olmak, yardım etmek, öncülük yapmak, vesile olmak, çığır açmak "şefaât" veya "sünnet" kavramı içinde değerlendirilir. Şefaât-i hasene, iman edip Allah'ın ve kullarının haklarına riâyetle beraber, mü'minlerin iyiliği için uğraşmak, onları kötülüklerden ve zararlardan korumaya çalışmaktır.

Şefaât-i seyyie, mü'minlerin ve insanların zarara uğramaları ve kötülöklere düşmeleri için çalışmak ve kötü çığırılar açmaktır. Hangi hususta olursa olsun, insanlara menfaat sağlayıp zarara uğramalarını engelleme yolunda sırf Allah rızâsı için şefaatte bulunana dünyada ve âhirette bundan nasib ve ecir vardır. Kötülüğe ve zararlara sebep olanın da bu şefaât-i seyyienin vebal ve günahından nasibi vardır.

⁶ el-Bakara: 2/255; Yûnus: 10/3; Meryem: 19/87; Tâhâ: 20/109; ez-Zuhruf: 43/86.

⁷ el-Enbiyâ: 21/27-28; ed-Duhân: 44/41-42; Buhârî, Cihad: 189; Müslim, İmare: 6.

⁸ el-Bakara: 2/48, 123, 254; en-Nisâ: 4/116; el-A'râf: 7/53; el-Mü'min: 40/18; es-Secde: 32/4; ez-Zümer: 39/44; el-Müddessir: 74/48; el-İnfîtâr: 82/19.

⁹ Buhârî, Tefsir, Sûre 26; Bu konuyla ilgili olarak bkz. Buhârî, Enbiya: 8; Tefsir, Sûre 6; Rikak: 45, 53; Müslim, Fadail: 9.

¹⁰ Buhârî, Meğazi: 73; Müslim, İman: 90.

¹¹ Muhiddin Bağceci, Şamil İslam Ansiklopedisi: 6/17-18.

“İyilik ve takvâ (Allah’ın yasaklarından sakınma) üzerinde yardımlaşın; günah ve düşmanlık üzerine yardımlaşmayın. Allah’tan korkun; çünkü Allah’ın cezası çetindir.” (5/Mâide, 2).

Rasulullah, dünyevî işlerde şefaatte bulunmayı tavsiye ve teşvik eder. Bir başkasının hukukunu zâyî etmeye sebep olmayan ve hadlerle ilgisi bulunmayan her çeşit konuda şefaate teşvik edilmiştir. *"Şefâat edin, ecir kazanın. Allah da Rasulünün diliyle dilediğine hükmetsin."* (Müslim, Birr 145, Hadis no: 2627, 4/2026; Ebû Dâvud, Edeb Hadis no: 5131, 4/334; Buhârî Edeb 37, 8/14; Tirmizî, İlim 14, Hadis no: 2672, 5/42; Nesâî, Zekât 65, 5/58).

Allah'ın, kullarından faziletli birisinin diğer bir mü'min için hayır isteğine icabet ederek bundan bir zararı gidermesi, yahut onun günahlarını affetmesi, insanlara sonsuz nimet ve lütuflarının bir kısmıdır. Mü'minin, mü'min kardeşinin günahlarının affı için duası Allah katında ona şefaati türündendir. Allah katında hayırlı bir kulun bu duası ister dünyada iken sağ olan mü'min için olsun, ister ölmüş mü'min için olsun veya âhirette meydana gelsin aynıdır. Dünyada iken Hz. Peygamber (s.a.s.)'in mü'minlere duası, onlara bir çeşit şefaattir. O daha bu dünyada hayatta iken mü'minlere dua ederek şefaatte bulunmuştur. Nitekim Hz. Âişe (r.a.)'nın naklettiğine göre, Rasulullah (s.a.s.) çok defa geceleri yatağından kalkar, mü'min ölümlere Allah'tan mağfiret istemek için Bâkiu'l-Ğarkad mezarlığına giderdi (Müslim, Cenâiz 35).

Kur'an'da Şefaate:

Kur'an'da şefaate kelimesi 30 yerde geçer. Bu âyetlerin bir kısmı, genel olarak şefaatin geçersizliği, kabul edilmeyeceği ile ilgilidir. Bu âyetleri, Kur'an bütünlüğünde değerlendirdiği-mizde, bu kabul edilmeyen şefaate, âhirette kâfirler için fayda vermeyen şefaattir. Yine bu şefaatin, Allah'ın izin vermediği durumlarla ilgili olduğu görülür. Çünkü Kur'an'ın şefaate ilgili olarak vurgu yaptığı önemli bir konu, şefaatin Allah'a ait olduğu, O izin vermedikçe kimsenin şefaate edemeyeceğidir. Yine herkese şefaate edilemeyecek, Allah'ın dilediği ve râzı olduğu kişilere şefaate edilebilecektir. Kur'an'ın şefaate kavramının da tevhid akidesiyle ilgisini kurarak şefaati Allah'ın iznine bağlaması gösteriyor ki, hakikatte şefaate eden de, şefaati kabul eden de Yüce Allah'tır. Şefaate dilekleri de, mü'minlerin şefaatten yararlanmaları da Allah'ın iznine bağlanmıştır. Bu yüzden şefaate isteği ve duası sadece Allah'a yapılmalıdır.

Şefaât İzni:

Kur'an, şefaât olayının daha çok Âhiretteki durumunu anlatmaktadır. "...*O'nun izni olmadan, O'nun katında şefaât edecek kimdir?*..." (2/Bakara, 255) âyeti, eğer Allah izin verirse başkalarının da şefaât isteğinde bulunabileceği anlamına geldiği gibi; müşriklerin şefaât umdukları bütün putlar ve benzerleri asla şefaâtçi olamazlar, çünkü Allah (c.c.) onlara böyle bir yetki vermemiştir manasına da gelir. Yûnus Sûresi 3. âyette de benzer ifadeleri görüyoruz. Allah (c.c.), kendi katından ahid (söz) almışlara (19/Meryem, 87), Hakka şâhidlik edenlere (43/ Zuhuruf 86), dilediği ve râzı olduğu kimselere (53/Necm 26) şefaât etmeleri için izin vermektedir.¹²

Âhirette Kimsenin Şefaati Fayda Vermez:

Bir âyette, mü'minlere mallarından 'infak' etmeleri emrediliyor. Bu infakın, hiç bir dostluğun veya şefaatin olmadığı Âhîret günü gelmeden önce gerçekleşmesi gerekir (2/ Bakara, 254). Bu ifade şefaât izniyle çelişmiyor. Esasen kullara şefaât edecek olan, onları kurtaracak olan Allah'tır. O'nun şefaatinin dışında hiç bir şey fayda vermez. Kişi başkalarının yapacağı şefaate güvenmemelidir. Fakat Rabbimiz dünyada veya Âhirette şefaât için bazı kullarına izin verebilir. İnkâr edenlere ve Hakk'tan yüz çevirenlere hiç bir şefaâtçinin şefaati fayda vermez (2/Bakara, 48, 123).

13

Tapınılan Sahte Tanrıların Asla Şefaati Olmaz:

Allah (c.c.) inkârcılara, puta tapanlara şöyle soruyor: "*Yoksa onlar Allah'tan başka şefaâtçiler mi edindiler?*" (39/Zümer, 43). Bazıları kendilerine şefaâtçi olsunlar diye putları, Allah'ın dışındakileri ilâh edinirler (10/Yûnus, 18). Ancak bu putlar onlara asla şefaât edemeyecektir (30 Rum/13; 6/En'am/94). O inkârcıların ve dünyada iken İslâm'dan yüz çevirenlerin ne yardımcıları ne de bir şefaâtçileri vardır (6/En'am, 51, 70; 32/Secde, 4). Kendilerine şefaât edecek kimsenin olmadığını kendi ağızlarıyla itiraf ederler (26/Şuarâ, 100). Allah'ın dâvetine uymayıp Kitap'tan yüz çevirenler o gün "bize şefaât edecek bir şefaâtçi yok mudur?" diye yalvaracaklar, veya dünyaya geri dönmeyi arzu edecekler (7/A'râf, 53).

¹² Ahmet Kalkan, İslam Akaidi: 373.

¹³ Ahmet Kalkan, İslam Akaidi: 373-374.

Kur’ân-ı Kerim, Allah’a şirk koşulan şeylerin/putların şefaât yetkisine sahip olmadıklarını vurgular (5/Mâide, 72, 94; 7/A’râf, 53; 10/Yûnus, 18). Müşrikler, bir yandan Allah’a şirk koşuyorlar, bir yandan da koştukları ortakların Allah katında mutlaka şefaât edeceklerini iddia ediyorlardı. Kur’an’ın reddettiği şefaât, Allah’ın iznine bağlamadan birtakım varlıklardan beklenen ve istenilen şefaattir. Yoksa Yüce Allah’ın, bizzat kendi yetkisinde olan şefaât nimetini, sevdiği bazı kullarına ihsan edeceğini Kur’an açıklamaktadır. Yine Kur’an’dan anlaşılmaktadır ki, kâfirler için şefaât söz konusu değildir. Yine kendisine şefaât izni verilen şefaâtçi, öyle herkese şefaât talebinde bulunamaz; Ancak Allah katında iyi kimseler için şefaât konusunda aracılık yapabilir (20/Tâhâ, 109; 53/Necm, 26).

Kur’an’daki birçok âyet, Haşir gününde şefaatte bulunma fiilini reddeder (2/Bakara, 48, 123, 254). Başka âyetlere göre ise, bu dünyada işledikleri kötü ameller nedeniyle âhirette cezalandırılmaktan şefaâtçileri sayesinde kurtulacaklarını düşünenler, Haşir günü telâkkilerinin yanlış olduğunu anlayacaklardır (6/En’am, 94; 7/A’râf, 53; 26/Şuarâ, 100; 30/Rûm, 13; 74/Müddessir, 48). Bu tür âyetler, mahşerde adâlet ilkesinin sıkı sıkıya uygulanacağını ve herkesin kendi fiillerinin sorumluluğunu yükleneceğini ifade etmektedir. Kur’an, şefaatin Allah’ın izin ve müsaadesine bağlı olduğunu belirtir (2/Bakara, 254, 255; 10/Yûnus, 3; 20/Tâhâ, 109; 34/Sebe’, 23).

Allah’ın en seçkin kulları melekler ve peygamberlerin bile Allah izin vermeden şefaâtleri söz konusu değildir (53/Necm, 26). Ancak mü’minler için bir hak olan şefaât (44/Duhân, 41; 74/Müddessir, 48), sadece Allah’a ait olup (6/En’am, 51; 32/Secde, 4), O’ndan başkası şefaât edemez, ama başkasına, şefaatte bulunmak müsaadesini vermek suretiyle Allah şefaât eder. 20/Tâhâ, 109; 21/Enbiyâ, 28, 53/Necm, 26 âyetlerinde şefaât iki şarta bağlanarak, Allah’ın, kendisi için şefaât dilenilen kimsenin kavlinden hoşnut olması ve şefaât ediciye de şefaât için izin vermesi halinde bu yoldan istifade edilebileceği anlatılır.

Şefaât yetkisi ancak Allah’a aittir. Şefaât, sadece Allah’tan istenmelidir. Ölmüş kimseler isterse peygamber olsun, direkt olarak onlardan asla şefaât istenemez. “*De ki: ‘Şefaatin tamamı Allah’a aittir.’*” (39/Zümer, 44). Zaten duâ Allah’tan başkasına yapılamaz (1/Fâtiha, 5). Ancak, “Ey Allah’ım, Rasulullah’ı bana şefaâtçi eyle” diyerek Allah’a dua edilir. Tirmizî’nin rivayet ettiği bir hadiste peygamberimiz bir sahabeye şefaâtini istemesini şöyle öğretmiştir: “*Allah’ım O’nu (Rasulullah’ı) hakkımda şefaâtçi kıl.*” Bu yüzden, “şefaât ya Rasulullah” demek yanlıştır. Dirilerden âhiret için şefaât istemek de yanlıştır; sadece dünya işleri konusunda şefaât (aracılık) istenebilir.

Büyük müfessir Elmalılı, âyet el-kürsî’nin (Bakara, 255) tefsirinde şunları söyler: Tüm sebep O, tüm gaye O, her şeyin mâliki olan O; Allah’ın mülkü olan yaratıklardan kimin haddi ki Allah’ın izni olmaksızın yüce huzurunda şefaât edebilsin? Bu halde hangi budaladır ki Allah’ın emri olmadan bunların birinden şefaât dilenebilsin. Bizzat O’nun izni ve emri olmadıkça herkes başından korkmadan nasıl şefaate kalkabilir?

Herhangi bir şeyde ister bir parça olsun tasarrufa kimin yetkisi olabilir? Bilindiği üzere şefaât, hürmete lâîk birinin kendinden düşük bir diğeri hesabına rica ve yakarma ile yardım ederek O'na katılması demektir ki, bu bir bilinmezi bildirmek veya bir isteği ortaya çıkarma ile bir beraberlik anlamını kapsar. Bunu da kendini ve kıymetini bilen ve şefaât olunan kimseye şefaât istenenden daha çok bir ilişkisi bulunan ve zarar getirmeyeceğinden emin olan kimse yapabilir.

Oysa Allah'ın mülkü olan şu yaratıklardan herhangi biri ile Allah'tan daha çok birlikte bulunmaya ve O'na bilgiçlik satmaya ve ilerisini gerisini tamamen idrâk etmeden ve önünü ardını hesap etmeden ilâhî huzurda kendine bir mertebe verip de şefaate kalkışmak, gerek şefaât eden ve gerek şefaât olunan için ne kadar tehlikelidir? Eğer Allah bildirmemiş ise şefaât edecek olanın hali, şefaât edilecek olandan daha çok endişeye değer olmadığı nereden bilinir? Bu hal içinde, isterse melekler ve peygamberler olsun, kimdir o ki Allah'ın izni ve güç vermesi olmadan önünü ardını hesaplamayıp Allah'ın kullarına Allah'tan daha çok sahip çıkmak, koruma yetkisini kendinde görsün de şefaate cesaret edebilsin. Ancak Cenâb-ı Hak dilerse, özel veya genel şefaate ilâhî irâde çıkar da kendilerine bildirilmiş bulunursa o başka...

Demek ki Yüce Allah'ın ululuğundan şefaât umulamaz değildir. Fakat şefaât de herkesten önce O'nun kendi elindedir ve O'nun izni ve emri ile gerçekleşebilir. O zaman şefaât kapısı açılır ve şefaât etmesine izin verilenler kendi dilediklerine değil; yine Allah'ın dilediklerine şefaât imkânını bulabilir. Bundan anlaşılır ki önce, hak tanımayan Allah düşmanlarının kendilerine şefaât etmesi umulan bir Allah dostu bulabilmelerine, bunun gibi müşriklerin putları gibi ilim şanından olmayanların şefaâtçi olabilmelerine, asla ihtimal yoktur.

Sonra, kendisine izin verilebilecek her şefaâtçinin şefaât sınırı da Allah katındaki derecesine ve o oranda elde edebileceği izin ve gücün kapsamı ile uyumlu olabilecektir. Bu bakımdan eninde sonunda izin çıktığı zaman en genel biçimde şefaât sahibi, herkesin üstünde dereceler sahibi olan Rasulüllah, peygamberlerin en üstünü olabilecektir. Bu konudaki naslara göre, Cenâb-ı Hak O'na şefaât için izin isteme yetkisini de bahşetmiş ve en yüksek peygamberlik makamı, “şefaât-ı uzmâ” en büyük şefaât makamı olmuştur.¹⁴

“İleride gelecek bir günden korkun ki, o günde hiçbir kimse başkası için herhangi bir ödemede bulunamaz. Hiç kimseden şefaât kabul olunmaz ve fîdye (bedel) de alınmaz. Onlara asla yardım yapılmaz.” (2/Bakara, 48). Konumuzun temelini teşkil eden bu âyetin tefsirinde Min Vahyi'l-Kur'an adlı tefsirde şu açıklama yapılmaktadır:

Bu âyette şefaât, dünyadaki beşerî zihniyetin iptal edilmesi, kaldırılmasıdır. Yani dünyadaki zihniyet ve yaklaşıma göre insan tamamen sorumluluktan kurtulmak için bireysel bağlar ve kişisel umutlarla âhiretteki hayatını garanti altına almaya

¹⁴ Elmalılı M. Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili, c.2, s. 155-156.

çalışmaktadır. Âhiret işlerini dünya işlerine benzetmektedir. Burada birisinin problemi olduğunda bir başkası onu halledebilmekte, veya araya vasıta/aracı koymakta. Ya da malî veya başka bir bedel karşılığında işini başkasına gördürmektedir. Bunlar genel bir kurala dayanmayan, kişisel seviyelerin durumlarına göre değişebilen çözüm yollarıdır. Bu tür hareketler ve girişimler kanun dışına çıkmaya neden olabilir. Eğer şefaata edeceğ olan kişiler şan, şöhret, makam ve mevki sahibi kimselerden oluşuyorsa orada kanun işlemez. İşte âyet, âhirette böyle bir şefaata anlayışını reddetmektedir.

İlke olarak şefaata meselesine gelince; pek çok cahil insanın anladığı gibi, mesele bireysel sevgiden kaynaklanan kişisel ilişkilerle hiç de ilgili değildir. Genellikle cahil insanlar, bu yanlış anlayışlarından dolayı peygamberlere ve velî zannettiklerine kişisel birtakım üstünlükler vererek adaklar, sadakalar ve benzeri şeylerle onlara yaklaştırmaya çalışırlar. İnsanlar aynı mantıkla liderlere, şöhret ve makam sahibi kimselere hediyelerle

yaklaştırmaya çalışırlar ve onların şefaathlerini elde etmeye uğraşırlar. Peygamberlere ve velî zannettiklerine yakınlaşma ile liderlere ve makam sahiplerine yakınlaşma arasındaki tek fark, velîlere ve peygamberlere karşı beslenen bu duygunun kutsallık bilinciyle beraber olmasıdır.¹⁵

Şefaata konusunda bazı insanların aklına şöyle bir soru gelebilir: Yüce Allah'ın şefaata vaadinde bulunması ve peygamberlerin bunu duyurmuş olmaları, insanların günah işlemeye devam etmeleri ve Allah'ın koyduğu haramları çiğnemeleri yönünde teşvik edilmeleri sonucunu doğurmaz mı? Kitap ve sünnette şefaata ilgili olarak yer alan nasları, dinin temel esası olan ortak koşmaksızın Allah'a kulluk sunmaya ve O'na itaat etmeye yöneltmeyle nasıl bağdaşır?

Öncelikle, sorudaki bu yaklaşım, bağışlamanın kapsamlılığını ve rahmetin genişliğini gösteren âyetlerle çelişmektedir: *"Allah kendisine şirk/ortak koşulmasını bağışlamaz, bundan başkasını dilediğine bağışlar."* (4/Nisâ, 48). Bu âyet, tevbe olayının söz konusu olmadığı durum-lara işaret ediyor. Bunun kanıtı da tevbe edilmiş olması durumunda bağışlanan günahlar kapsa-mına giren "şirk" in bu âyette istisnâ edilmiş olmasıdır.

İkincisi; Yüce Allah tarafından dile getirilen şefaata vaadinin insanlara duyurulmasının insanları günaha sürüklemesi, dikbaşlılık ve isyankârlık yapmaya teşvik etmesi iki şarta bağlıdır:

1- Suçlunun şahsı ve nitelikleriyle birlenmesi. Ya da hakkında şefaata edilen günahın hiç bir şüpheyeye yer bırakılmayacak şekilde belirginleştirilmesi. Yani şu şahıs veya bu günah hakkın-da kesin olarak şefaata sözü verilmesi.

2- Şefaatin her türlü cezayı, tüm zamanlarda temelden yürürlükten kaldırarak şekilde etkin bir rol oynaması.

¹⁵ Muhammed H. Fadlullah, Min Vahyi'l-Kur'an, II/38-39.

Eğer, "falanca gruptan olan insanlar veya bütün halk, işledikleri suçlardan dolayı cezalandırılmazlar, günahlarından dolayı kesinlikle sorgulanmazlar" veya, "falanca gûnahtan dolayı hiç bir zaman azab görülmez" şeklinde iddialar ortaya atılacak olursa, bu kesinlikle bâtil bir iddiadır, yükümlülere yöneltilen hüküm ve sorumluluklarla alay etmektir. Fakat, eğer her iki şart açısından konu müphem bırakılırsa; şefaatin hangi günahlar ve hangi günahkârlar hakkında geçerli olacağı belirtilmezse; ya da yürürlükten kaldırılacak cezaların, tüm zaman ve durumlarda-ki cezalar olacağı şeklinde bir iddia ortaya atılmazsa, kişi vaad edilen şefaatin kapsamına girip girmeyeceğini bilmez, dolayısıyla Yüce Allah'ın koyduğu yasakları çiğnemeye cesaret etmez. Tersine, bu durum, kişide ilâhî rahmete yönelik bir duyarlılık meydana getirir. İşlediği günahlardan ve kötülüklerden dolayı ümitsizliğe ve Yüce Allah'ın rahmeti hakkında karamsarlı-ğa kapılmaz.

Ayrıca Yüce Allah şöyle buyurmuyor mu?

"Eğer size yasaklanan büyük günahlardan kaçınırsanız, sizin küçük günahlarınızı örteriz." (4/Nisâ, 31).

Âyet-i kerime, büyük günahlardan kaçınma şartına bağlı olarak küçük günahlar ve suçlar için öngörülen cezaların kaldırılacağını ifade etmektedir. Eğer, "büyük günahlardan sakınırsanız, küçük günahlarınızı affederiz" demek doğru ise, bu durumda, "eğer imanınızı korur da kıyamet gününde sağlam bir imanla bana gelerseniz, şefaatchilerin sizinle ilgili şefaatlerini kabul ederim" demek de doğru ve yerinde olur. Bütün mesele de zaten nihayet imanı koruyabilmektir.

Çünkü günahlar imanı zayıflatır, kalbi taşlaştırır ve nihayet şirke götürür. Yüce Allah şöyle buyuruyor:

"Hüsranı uğrayan topluluktan başkası, Allah'ın tuzağından (onlara mühlet verip de sonra ansızın yakalanmasından) emin olmaz." (7/A'râf, 99)

"Hayır, onların işleyip kazandıkları şeyler, kalplerinin üzerine pas olmuştur." (83/Mutaffifîn, 14)

"Sonra kötülük edenlerin sonu, Allah'ın âyetlerini yalanlamak oldu." (30/Rûm, 10).

Bu uyarılar günahkârı günahlardan uzaklaştırmaya, takvâ yolunu izleyip muhsinlere ulaşmasını sağlamaya yeter ve böylece bu anlamdaki şefaate bile ihtiyaç duymaz. Bundan daha büyük yarar, en güzel sonuç budur. Aynı şekilde hakkında şefaate edilen suçlu veya şefaate konu olan suç belirlenir de, ancak azabın bazı yönlerini veya bazı zamanlarını kapsadığı vurgulanırsa, bu da, kesinlikle suçluların cesaretlenmesine, suç işlemeye teşvik edilmesine yol açmaz. Kur'ân-ı Kerim, şefaate

konu olacak suçluları da günahları da belirginleştirmez. Cezanın kaldırılmasını da, ancak bazı durumlar için söz konusu eder.¹⁶

Hadislerde Şefaât; Peygamberlerin Şefaâtleri, İlk Şefaâtçi, En Büyük Şefaâtçi Kimdir?

Âhirette peygamberlerin hepsine mü'minlere şefaât etme hakkı tanınanacaktır. (Buhârî, Rikak 45, Tevhid 33; Müslim, İman 81; Ebû Dâvud, Cihad 26; Ahmed bin Hanbel, Müsned III/ 94, 325, V/43; Tirmizî, II/66).

Her peygamber, kendi ümmetine şefaât edecektir (Buhârî, Tefsir Sûre 18). İnsanlar muhakeme olunmak için mahşerde toplandıklarında, peygamberler, "Allah'ım selâmet ver!" diye duâ edeceklerdir (Buhârî, Rikak 52; Müslim, İman 81). Peygamberlerin ve Hz. Muhammed (s.a.s.)'in şefaati, Allah'ın şirk koşanı kesinlikle bağışlamayacağıyla ilgili Nisâ sûresi 116. âyetinin hükmünce, Allah'ın izniyle sadece mü'minlere şâmil olabilecektir. Nitekim Peygamberi-miz, hadislerinde büyük günah işleyenler de dâhil, mü'minlerin şefaatine nâil olacaklarını söylemiştir (Buhârî, Rikak 51; Ebû Dâvud, Sünnet 20; Tirmizî, II/66).

Peygamberler içinde ilk defa şefaât edecek ve şefaati kabul edilecek peygamber, Hz. Muhammed (s.a.s.)'dir (Müslim, Fedâil 2). Âhirette Hz. Muhammed (s.a.s.)'in bu ilk şefaati, mahşer halkının muhakemeye başlanılması hakkındaki umumî ve büyük şefaattir.

Hz. Peygamber'in şefaatiyle hesaba ve sorguya çekilmeden cennete girecekler de olacaktır (Buhârî, Tefsir Sûre 18; Müslim, İman 84). Cennette derecelerin arttırılması için ilk şefaât edecek peygamber Hz. Muhammed (s.a.s.)'dir. Bundan dolayı Hz. Peygamber bir hadisinde,

"Cennette insanların ilk önce şefaatte bulunanı benim." (Müslim, İman 85) buyurmuştur.

Hadis-i şeriflerden en büyük şefaâtçinin Hz. Muhammed (s.a.s.) olduğunu öğrenmekteyiz.

"Her peygamberin müstecab (Allah'ın kabul edeceği) bir duası vardır. Her peygamber o duayı yapmada acele etti. Ben ise bu duamı Kıyamet gününde, ümmetime şefaât olarak kullanmak üzere sakladım (kullanmayı âhirete bıraktım). Ona inşâallah, ümmetimden şirk koşmadan ölenler nâil olacaktır." (Buhârî, Deavât 1, Tevhid 31; Müslim, İman 334 (198); Muvatta, Kur'an 26; (1, 212); Tirmizî, Deavât 141 (3597); Dârimî, Siyer 28, Rikak 85; Kütüb-i Sitte Terc. 14/402-403)

¹⁶ Tabatabaî, El-Mizân Fî Tefsiri'l-Kur'an, I/234-235.

Cân-1 gönülden şehâdet ve tehlilde bulunanın bu şefaate nâil olacağı, ayrıca ifade edilmekte (Ahmed bin Hanbel, Müsned II/307, 518), ümmetten bir kısmının, Peygamberimiz'in şefaati sayesinde ateşten çıkacağı (Buhârî, Rikak 51; Müslim, İman 328) beyan buyrulur.

“Şefaatim, ümmetimden büyük günah sahipleri içindir.” (Tirmizî, Kıyâmet 12, hadis no: 2437; Ebû Dâvud, Sünnet 23, hadis no: 4739; İbn Mâce, Zühd 37, hadis no: 4310, Kütüb-i Sitte Terc. 14/404)

Hiz. Peygamber'in birçok hadis kitabında zikredilen mahşer halkının mahkemeye başlanılması hakkındaki umumî ve büyük şefaatine "şefâatü'l-uzmâ" denir. Bu hadis şöyledir:

“Kıyamet gününde, insanlar birbirlerine girecekler. Hz. Âdem (a.s.)’e gelip: ‘Evlâtlarına şefaat et!’ diye talepte bulunacaklar. O ise:

‘Benim şefaat yetkim yok. Siz İbrahim (a.s.)’e gidin! Çünkü o Halîlullah’tır’ diyecek. İnsanlar Hz. İbrahim’e gidecekler. Ancak o da:

‘Ben yetkili değilim. Ancak siz Hz. İsa’ya gidin. Çünkü o Ruhullah’tır ve O’nun kelîmidir’ diyecek. Bunun üzerine O’na gidecekler. O da:

‘Ben buna yetkili değilim; lâkin Muhammed (a.s.)’e gidin!’ diyecek. Böylece bana gelecekler. Ben onlara:

‘Ben şefaate yetkiliyim!’ diyeceğim. Gidip Rabbimin huzuruna çıkmak için izin talep edeceğim. Bana izin verilecek. Önünde durup Allah’ın ilham edeceği ve şu anda muktedir olamayacağım hamdlerle Allah’a medh u senâda bulunacak, sonra da Rabbime secdeye kapanacağım. Rabb Teâlâ,

‘Ey Muhammed! Başını kaldır! Dilediğini söyle, söylediğine kulak verilecek. Ne arzu ediyorsan iste, talebin yerine getirilecektir. Şefaatte bulun, şefaatin kabul edilecektir.’ buyuracak. Ben de:

‘Ey Rabbim! Ümmetimi, ümmetimi istiyorum!’ diyeceğim. Rab Teâlâ: ‘(Onların yanına) git. Kimin kalbinde buğday veya arpa danesi kadar iman varsa onları ateşten çıkar’ diyecek. Ben de gidip bunu yapacağım. Sonra Rabbime dönüp önceki hamd u senâlarla hamd ve senâlarda bulunacağım, secdeye kapanacağım. Bana öncekinin aynısı söylenecek. Ben de: ‘Ey Rabbim! Ümmetim! Ümmetimi istiyorum!’ diyeceğim. Bana yine:

‘Git, kimin kalbinde hardal danesi kadar iman varsa onları da ateşten çıkar.’ denilecek. Ben derhal gidip bunu da yapacak ve Rabbimin yanına döneceğim. Önceki yaptığım gibi yapacağım. Bana, evvelki gibi:

‘Başını kaldır!’ denilecek. Ben de kaldırıp: ‘Ey Rabbim! Ümmetim! Ümmetimi istiyorum!’ diyeceğim. Bana yine:

‘Git, kalbinde hardal danesinden daha az miktarda imanı olanları da ateşten çıkar’ denilecek. Ben gidip bunu da yapacağım. Sonra dördüncü sefer Rabbime dönecek, o hamdlerle hamd u senâda bulunacağım, sonra secdeye kapanacağım. Bana: ‘Ey Muhammed! Başını kaldır ve (dilediğini) söyle, sana kulak verilecektir. Dile, talebin verilecektir. Şefaati et, şefaatin kabul edilecektir’ denilecek. Ben de ‘Ey Rabbim! Bana Lâ ilâhe illâllah diyenlere şefaati etmem için izin ver!’ diyeceğim. Rab Teâlâ: ‘Bu hususta yetkin yok!’ –veya: ‘Bu hususta sana izin yok!’ –Lâkin, izzetim, celâlim, kibriyam ve azametimin hakkı için lâ ilâhe illâllah diyenleri de ateşten çıkaracağım!’ buyuracak.” (Buhârî, Tevhid 36, 19, 37, Tefsir, Bakara 1, Rikak 51; Müslim, İman 322 (193); Kütüb-i Sitte Terc. 14/406-407)

Yine Sahihayn ve Tirmizî’nin Ebû Hureyre’den rivâyet ettikleri bir hadis de şudur:

“Ben Kıyamet günü Âdemoğlunun efendisiyim. Acaba bunun hangi sebepten olduğunu biliyor musunuz? (Açıklayayım:) Allah o gün, öncekileri ve sonrakileri tek bir düzlükte toplar. Bakan onlara bakar, çağıran onları işitir. Güneş onlara yaklaşır. Gam ve sıkıntı, insanların tahammül edemeyecekleri ve tâkat getiremeyecekleri dereceye ulaşır. Öyle ki insanlar:

‘İçinde bulunduğumuz şu hali görmüyor musunuz, sizlere şefaati edecek birini görmüyor musunuz?’ demeye başlarlar. Birbirlerine:

‘Babanız Âdem var!’ derler ve ona gelerek: ‘Ey Âdem! Sen insanların babasisin. Allah seni kendi eliyle yarattı, kendi ruhundan sana üfledi. (Bütün isimleri sana öğretti.) Meleklerine senin önünde secde ettirdi. Seni cennete yerleştirdi. (Allah katında itibarın, makamın var.) Rabbin nezdinde bizim için şefaatte bulunmaz mısın? Bizim şu halimizi, başımıza şu geleni görmüyor musun?’ derler. Âdem (a.s.) de:

‘Bugün Rabbim çok öfkeli, daha önce bu kadar öfkelenmedi. Bundan sonra da böylesine öfkelenmeyecek. (Esasen şefaatte benim yüzüm yok, çünkü cennette iken, Allah) beni o ağaca yaklaştırmaktan men etmişti. Ben, bu yasağa âsî oldum. (Ben cennette iken işlediğim günah sebebiyle cennetten çıkarıldım. Bugün günahlarım affedilirse bu bana yeter.) Nefsim! Nefsim! Nefsim! Benden başkasına gidin, Nuh (a.s.)’a gidin!’ diyecek. İnsanlar Nuh (a.s.)’a gelecekler:

‘Ey Nuh! Sen yeryüzü ahalisine gönderilen rasullerin ilkisin. Allah seni çok şükreden bir kul (abden şekûrâ) diye isimlendirdi. İçinde bulunduğumuz şu hali görmüyor musun? Başımıza gelenleri görmüyor musun? Rabbin nezdinde bizim için şefaatte bulunmaz mısın?’ diyecekler. Nuh (a.s.) da şöyle diyecek:

‘Bugün Rabbim çok öfkeli. Daha önce hiç bu kadar öfkelenmedi, bundan sonra da böylesine öfkelenmeyecek! Benim bir duâ hakkım vardı. Ben onu kavmimin aleyhine (beddua olarak) yaptım. Nefsim! Nefsim! Nefsim! Benden başkasına gidin. İbrahim (a.s.)’e gidin’ diyecek. İnsanlar İbrahim (a.s.)’e gelecekler:

‘Ey İbrahim! Sen Allah’ın peygamberi ve arz ahalisi içinde yegâne halîlisin. Bize Rabbin nezdinde şefaate et! İçinde bulunduğumuz şu hali görmüyor musun?’ diyecekler. İbrahim (a.s.) onlara: ‘Rabbim bugün çok öfkeli. Bundan önce bu kadar öfkelenmemişti, bundan sonra da bu kadar öfkelenmeyecek. (Şefaate etmeye kendimde yüz de bulamıyorum. Çünkü ben) üç kere yalan söyledim!’ deyip, bu yalanlarını birer birer sayacak. (Bu üç günahı, yıldızlar hakkında sarfettiği ‘İşte bu Rabbim’ (6/En’am, 76) sözünü, atalarının putları hakkında sarfettiği ‘Belki de bu (putları kırma) işi(ni) onların en büyüğü yapmıştır’ (21/Enbiyâ, 63) sözünü ve bir de: ‘Ben gerçekten hastayım’ (37/Saffât, 89) sözünü hatalarını sayarken zikretti.) Sonra sözlerine şöyle devam edecek:

‘Nefsim! Nefsim! Nefsim! Benden başkasına gidin. Musa (a.s.)’a gidin.’ İnsanlar Hz. Musa’ya gelecekler ve: ‘Ey Musa! Sen Allah’ın peygamberisin. Allah seni, risâletiyle ve hususî kelâmıyla insanlardan üstün kıldı. Bize Allah nezdinde şefaatte bulun. İçinde bulunduğumuz hali görmüyor musun?’ diyecekler. Hz. Musa da:

‘Bugün Rabbim çok öfkeli. Daha önce böylesine öfkelenmedi, bundan sonra da böylesine öfkelenmeyecek! (Esasen Rabbim nezdinde şefaate yüzüm de yok. Çünkü ben, öldürülmesi ile emr olunmadığım bir cana kıydım. (...Bugün ben mağfirete mazhar olursam bu bana yeterlidir.) Nefsim! Nefsim! Nefsim! Benden başkasına gidin. Hz. İsa (a.s.)’a gidin’ diyecek. İnsanlar Hz. İsa’ya gelecekler ve:

‘Ey İsa, sen Allah’ın peygamberisin ve Meryem’e attığı bir kelâmı ve kendinden bir ruhsun. Üstelik sen beşikte iken insanlara konuşmuştun. Rabbin nezdinde bize şefaate et! İçinde bulunduğumuz şu hali görmüyor musun?’ diyecekler. Hz. İsa da:

‘Bugün Rabbim çok öfkeli. Daha önce bu kadar öfkelenmedi, bundan böyle de hiç bu kadar öfkelenmeyecek!’ diyecek. –Hz. İsa şahsıyla ilgili bir günah zikretmeksizin- (Bir başka rivayette:) ‘(Beni, Allah’tan ayrı bir ilâh edindiler. Bugün bana mağfiret edilirse bu bana yeter!) Nefsim! Nefsim! Nefsim! Benden başkasına gidin! Muhammed (a.s.)’a gidin’ diyecek. İnsanlar Hz. Muhammed (s.a.s.)’e gelecekler, -bir diğer rivâyette: ‘Bana gelirler’ denmiştir- ve:

‘Ey Muhammed! Sen Allah’ın peygamberisin, bütün peygamberlerin sonuncusun. Allah senin geçmiş gelecek bütün günahlarını mağfiret buyurdu. Bize Rabbin nezdinde şefaatte bulun. Şu içinde bulunduğumuz hali görmüyor musun?’ diyecekler. Bunun üzerine ben Arş’in altına gideceğim. Rabbim için secdeye kapanacağım. Derken Allah, benden önce hiç kimseye açmadığı medh u senâları benim için açacak (ben onlarla Rabbime senâlarda bulunacağım). Sonra:

‘Ey Muhammed, başını kaldır ve iste; (İstediğin) sana verilecek! Şefaatin yerine getirilecek’ denilecek. Ben de başımı kaldıracağım ve: ‘Ey Rabbim, ümmetim! Ey Rabbim, ümmetim! Ey Rabbim, ümmetim!’ diyeceğim. Bunun üzerine:

‘Ey Muhammed! Ümmetinden, üzerinde hesap olmayanları cennet kapılarından sağdaki kapıdan içeri al! Esasen onlar diğer kapılarda da insanlara ortaklırlar!’ denilecek. Nefsim kudret elinde olan Zât-ı Zülcelâl’e yemin olsun Cennet kapısının kanatlarından iki kanadının arasındaki mesafe, Mekke ile Hecer arasındaki veya Mekke ile Busra arasındaki mesafe kadardır.” (Buhârî, Enbiyâ 3, 8, Tefsir, Benî İsrâil 5; Müslim, İman 327 (194); Tirmizî, Kıyamet 11 (2436); Kütüb-i Sitte Terc. C. 14, s. 410-412)

Şefaatin Kavramının Yozlaştırılması:

Tevhid akîdesinin anlaşılmasında en önemli kavramlardan birisi de şefaatin kavramıdır. Tevhid ve şirk kavramları yeterince anlaşılmadan şefaatin de anlaşılması mümkün değildir. İşte bu sebeple şefaatin kavramı, kimi istismarcılar tarafından ustalıkla çarpıtılmakta ve müslümanların temiz duyguları bazı çevreler yararına sömürülmektedir.

Kur’an’ın genel hatlarıyla anlattığı “tevhid”den habersiz olanların, sadece şefaatin kavramını değil; diğer akîdevî kavramları da anlayabilmesi ve toplumsal yaşam içerisindeki istenilen yere oturabilmesi mümkün değildir. Müslümanların, Allah’ın koymuş olduğu sınırları ve insanların o sınırlar içerisindeki yerini bilmesi gerekir. İnsanın yapısı, özellikleri ve gücü çok iyi bilindiği takdirde toplum içerisinde bazı insanların tuğyan edip haddi aşmaları, müstekbirle-şerek Allah’ın sıfatlarına müdahale etmeleri de anlaşılabilir.

Kur’an, her dönemde ve her coğrafyada söz konusu olan şirkin temel özelliklerini açıklamış, şirk tehlikesine karşı bilgilî, uyanık ve tedbirli olmamızı istemiştir. Hüküm/kanun koyucu, rızık verici ve bağışlayıcı olarak iman ettiğimiz Allah (c.c.), yaratma ve rızık vermede tek ilâh olduğu gibi, hâkimiyet ve benzeri meselelerde ve her konuda da tek ilâhtır. Şefaatin meselesinde de durum böyledir. Kur’an’ın ilk indigi dönemdeki câhiliyye toplumunda şefaatin hususundaki sapık düşünceler ne yazık ki günümüzde de mevcuttur. Kur’an’da şefaatin kavramı anlaşılmadan, câhiliyye toplumunun bu husustaki sapmaları da anlaşılabilir.

Şefaatin kelimesinin anlamı, o günkü câhiliyye toplumunda çok iyi biliniyor ve kullanılıyordu. Müşrikler kendi putlarını Allah’a yaklaştırmak için kabullendikleri (39/Zümer, 3) gibi, âhiret gününde şefaatin edeceklerine ve kendilerini azaptan kurtaracaklarına da inanıyorlardı.

“Onlar Allah’ı bırakıp kendilerine hiçbir zarar ve fayda veremeyecek şeylere tapıyorlar ve ‘bunlar, Allah katında bizim şefaatçilerimizdir’ diyorlar. De ki: ‘Siz Allah’a göklerde ve yerde bilemeyeceği bir şeyi mi haber veriyorsunuz? Hâşâ! O, onların şirk/ortak koştukları her şeyden uzak ve yücedir.” (10/Yûnus, 18).

Allah katında (Allah’a rağmen, O’nun izin vermediği) şefaatçiler olduğunu söylemek, Allah’ı gereği gibi tanıyamamaktan kaynaklanır. Bu davranış, Allah’a iftira etmektir ki, bu da büyük bir sapıklıktır.

Böyle bir iddia, dünkü câhiliyye toplumunda olduğu gibi, bu günkü toplumda Kur’an’dan habersiz, gelenek ve hurâfeleri kendisine din edinmiş kesimlerde de vardır. Kur’an dışı bir geleneği din olarak kabul edip bunu yaşamaya çalışan bazı insanlar, kurtuluşlarının Allah’a gerçek iman ve salih amellerde değil; salih veya veli zannedilen zatlara bağlanmakta olduğunu, o insanların Allah’ın yanında özel bir konumlarının bulunduğunu, bu sebeple onların isteklerini Allah’ın geri çevirmeyeceğini iddia ediyorlar.

Kur’an, putlara ve putlaştırılan insanlara güvenmenin şirk olduğunu değerlendirerek *“Allah, onların şirk/ortak koştukları her şeyden uzak ve yücedir.”* buyuruyor. İnsanlara güvenmekten ziyade, sâlih amel işlemeye dâvet ediyor.

“İleride gelecek bir günden korkun ki, o günde hiçbir kimse başkası için herhangi bir ödemede bulunamaz. Hiç kimseden şefaât kabul olunmaz ve fîdye (bedel) de alınmaz. Onlara asla yardım yapılmaz.” (2/Bakara, 48)

“Ve öyle bir günden sakının ki, o günde kimse kimseden yana bir şey ödeyemez, kimseden fîdye kabul edilmez, hiç kimseye şefaât fayda vermez, onlara hiçbir yardım da edilmez.” (2/Bakara, 123).

O gün, öyle dehşetli bir gün ki, herkes kendisini kurtarabilmek için çırpınıyor, özürler sayılıp dökülüyor, güvenilen kişilerin veya şeylerin de kendileri gibi âciz olduğu anlaşıyor. Sapanlar ve saptıranlar birbirlerini suçluyor, bu yapılan ve söylenilenlerin fayda vermediği anlaşıyor. Herkes kazandıklarıyla rehin tutularak hesaba çekiliyor, zerre miktarı hayır ve şer karşılık görüyor, kimseye orada iltimas geçilmiyor, haksızlık edilmiyor. İşte bu sebeple Allah Teâlâ bizi o günün dehşetiyle uyarıp korkutuyor. Dünyada iken o gün için bir şeyler yapmamızı, şefaatçiler edinmeye çalışmanın faydasız olduğunu, ancak kendi amellerimizle korunabileceğimizi bildiriyor.

“Sizin O’ndan (Allah’tan) başka ne bir şefaâtçiniz, ne de bir velîiniz vardır. Hâlâ düşünüp öğüt almıyor musunuz?” (32/Secde, 4).

Allah o gün hâkimiyetin tümüyle, tek hâkim olan Allah’a ait olduğunu bildirerek, bu hâkimiyette hiçbir ortak ve aracının olmadığını, o gün insanların birbirlerinden farklılığının bulunmadığını, özel statüye sahip hiçbir kimsenin olmadığını belirtiyor.

“O’nun izni olmadan kimse konuşamaz.” (11/Hûd, 105)

“Onlar Allah’tan önce söz söyleyemezler.” (21/Enbiyâ, 27)

“O gün öyle dehşetli bir gündür ki, kimse konuşmaya cesaret edemez; Ancak o gün ruh ve melekler, sıra sıra dizilirler. Rahman’ın izin verdiğinden başkası konuşamaz. (Rahman’ın izin verdiği) konuşan da doğruyu söyler.” (78/Nebe’, 38)

“Konuşmak” kelimesi ile şefaât kast edilmektedir. Şefaât için ise iki şart vardır. Birincisi, Allah kime izin verirse o konuşacaktır; ikincisi ise, konuşan kimse doğru ve gerçek olanı söyleyecektir. Diğer bir husus ise şöyle belirtilmiştir:

“Allah’ın huzurunda, izin verdiği kimselerden başkasının şefaati fayda vermez. Öyle ki, onların kalplerinden korkuları giderilince denilir ki, ‘Rabbimiz ne buyurdu?’ Onlar da: ‘Hakkı buyurdu, O çok yücedir, çok büyüktür’ derler.” (34/Sebe’, 23)

Fayda verecek şefaât Allah’ın izin verdiğidir. Kur’an’dan, tevhidden habersiz insanlar, kendilerine şefaâtçi edindiklerinin de Allah’ın azabından korktuklarını anlayamıyor veya anlamak istemiyorlar. Yukarıda metni verilen uzun hadis-i şerifte peygamberlerin bile “nefsî, nefsi” diyecekleri, kendi kurtuluşlarını düşünüp korkacakları bir günde kolay sığınak arıyorlar. Halbuki şefaât ancak Allah’tan gelecek izinle olacaktır. Ondan önce de insanların kendi sınavlarını vermeleri ve korkularının giderilmesi gerekir. Eğer sınavını başarıyla vermiş, korkuları giderilmemişse, o da kendisi için yardım bekleyecektir. Zira kazandıklarıyla helâke sürüklenenler için şefaâtçi yoktur. Onlar için çılgın alevli bir azap vardır (6/En’am, 70). Çünkü onlar iman etmemişlerdi, iman edenleri ise hayatlarını isyan içerisinde geçirmişlerdir. Onlar kazandıklarıyla helâke uğramışlardır.

Peygamberimiz, kızına şöyle söyler: *"Ya Fatıma! Nefsini ateşten kurtar. Çünkü ben, senin için Allah'tan bir şeyi savamam."* (Buhâri, Müslim, Tirmizi) Görüldüğü gibi, Allah'a yakın olmak için, Peygamberimiz'in kızı dahi olmak yetmiyor. Mutlaka Allah'ın razı olacağı ameller içinde olmak gerekiyor.

Âyetlerde geçen Allah’ın şefaât için izin verdiği kimselerin kimler olduğu, bunların bu izne ulaşmalarının sebebi, verilecek iznin hangi boyutta olduğu gibi hususlar Kur’an ışığında açıklığa kavuşturulması gereken hususlardır. Bu meseleler aydınlanmadığı sürece, nice insan “Medet ya Abdülkadir Geylânî!, Yetiş ya Hızır, yardım et! Ey şeyhim bana şefaât et!” demeye devam edecektir.

Birinci mesele, Allah tarafından kime şefaât etme izni verileceğidir. Öncelikle şunu unutmamalıyız ki; *“şefaatin tamamı Allah’ındır.” (39/Zümer, 44).* Yani hiç

kimsenin böyle bir yetkisi yoktur ve böyle bir cesaretle de bulunamaz. Kime şefaât için izin verip vermeyeceği ise tamamen Allah'a aittir. Şefaât izni verileceklerden birisi meleklerdir. *“Göklerde nice melek var ki, onların şefaâtları, dilediği ve hoşnut olduğu kimse için Allah'ın izin vermesi dışında bir işe yaramaz.”* (53/Necm, 26).

Diğer bir âyette ise, *“Onlar şefaât etmeğe mâlik değillerdir. Ancak bilerek Hakka şehâdet edenler müstesnâdır.”* (43/Zuhruf, 86) denilmektedir. Âyette belirtildiği gibi, şefaât edebilme yetkisi verilecek insanın, bilinçli bir şekilde hakka şehadet etmesi, kelime-i tevhidin anlamını bilerek iman etmesi ve ihtiva ettiği anlamı bilinçli bir şekilde yaşantısına aktarması gerekir. Şâhit olanın tâğuta, tâğutî sisteme karşı tevhidin mücadelesini yükseltmesi, kâfir düzenleri reddederek Allah'ın dinini yeryüzünde hâkim kılma çabasını Kur'anî bir üslûpla sergilemesi gerekiyor. “O

gün, Rahman olan Allah'ın kendisine izin verdiği ve sözünden hoşlandığı kimseden başkasının şefaati fayda vermez.” (20/Tâhâ, 109). Fayda verecek şefaât, kendisine izin verilen, sözünden hoşnut olduğu, dilindeki şehâdetle tavırları bütünleşen, âlemlerin rabbine iman ederek tâğutu reddeden, kopması mümkün olmayan sapasağlam bir kulpa/tevhide yapışarak Allah'ın dininin mücadelesini veren şefaattir.

İkinci mesele; kimlere ve niçin şefaât edileceğidir. Kimlerdir bu aziz insanlar? Allah'ın merhamet ve ihsanına ulaşacak olan bu insanlar, hangi amelleri ile bu rahmete ulaşabilmişlerdir? *“Rablerinin huzurunda toplanacaklarından korkanları Kur'an'la inzâr et/uyar. Onlar için Allah'tan başka ne bir velî (dost), ne de şefaâtçi vardır. Umulur ki, Allah'tan korkup sakınırlar.”* (6/En'am, 51). Allah ilk şefaât edilecek topluluğu ve onların şefaâtçilerini açıklıyor. Onlar ki; âhirete iman etmiş, o gün Rablerinin huzurunda toplanacaklarının bilincinde ve o günün hesabı-nın dehşetinden korkan insanlardır. Bunlar Kur'an'la uyarılıyorlar. Kur'an onların dünya hayatındaki yaşantılarını düzenliyor. Bunlar Kur'an'la şekilleniyor ve bulundukları ortamı da Kur'an'la şekillendirmeye çalışıyorlar. İşte bunlar, hesabı nasıl verebilecekleri hususunda korka-rak, korktukları şeye uğratılmamak için korunmaya çalışanlar ve korunarak muttakî (takva sahibi) olanlardır. İşte onların velîsi ve şefaâtçisi Allah'tır. Çünkü şefaât izni veren Allah'tır ve şefaât edilecek insanlar da Allah'ın râzı olduklarıdır.

“(Onlar) Allah'tan önce söz söyleyemezler; ancak O'nun emri üzerine iş yaparlar. Alah onların yaptıklarını ve yapmakta olduklarını bilir. Onlar Allah'ın hoşnut olduğundan başkasına şefaât edemezler. Onun korkusundan titrerler.” (21/Enbiyâ, 27-28).

O gün Allah'tan önce konu-şabilecek hiçbir kimse yoktur, onlar Allah korkusundan tir tir titrerler. Acaba bugün kurtulabilecek miyiz derler. Değil birilerine şefaât edebileceklerini düşünmek, bu düşünce akıllarının ucun-dan bile geçmez. Öncelikle kendi hesaplarını vermeye çalışırlar, ne zaman ki onların korkuları giderilir; ancak o zaman biraz olsun rahatlarlar; işte o zaman huzura kavuşturulurlar.

Ama onlar o durumdayken bile Allah'ın önüne geçemez, ondan önce söz söyleyemezler. Ne zaman ki Allah bu durumlarından sonra onlara izin ve emir verir, ancak o zaman iş yaparlar, alîm olan Allah onların yaptıkları ve yapacakları işi çok iyi bilir. Onlara orada, kimseye iltimas geçmek için izin verilmez, sadece Allah onlara ikramda bulunur. Onlar cennete girecek insanlar için aracılık etmeye memur edilmişlerdir, cennete girecek insanları tesbit etmek için onlara yetki verilmemiştir. Bu durum ise, Allah'ın bir lütfu ve ikramıdır; onu dilediğine verir.

Ancak bu insanları biz dünyada iken isimleriyle, falan insandır şeklinde tanıyamayız. Zira bu yetki Allah'a aittir, tesbit edecek olan da Allah'tır. Filan velî, falan sâlih insan şefaate edecektir iddiasında bulunmak, Allah adına konuşmaktır ve Allah'a yalan isnadında bulunmaktır. Allah kıyamet günü bu görevi vereceği insanı kendisi belirleyecek ve o insan da bu görevi yerine getirirken Allah'tan bağımsız hareket etmeyecektir; davranışlarını Allah'ın hoşnut olmasına göre ayarlayacaktır. Şefaate edilecek insanlar da, Allah'ın kendilerinden râzı olduğu kimselerdir. Onlar, bir Allah'a iman etmiş, dünyada iken kendi nefsî istek ve arzularına göre değil; Allah'ın Kur'an'da bildirdiği şekilde yaşamışlardır. Zayıf düşürülmüş olmalarına rağmen imanın verdiği güçle Allah'ın dinini yeryüzüne hâkim kılabilmek için mücadele etmişlerdir. Bu mücadele esnasında karşılarına çıkan zorlukları aşmasını bilmiş, yapılan dünyevî teklifleri kabullenmeyip sadece Rablerinin rızâsını dilemişlerdir. Böylece Allah da onlardan râzı olmuştur. İşte şefaate olunacak insanlar, işte kurtuluşa erecek insanlar bunlardır. Şefaate etme yetkisi verilecek olanlar, bu vasıflara sahip olanlara şefaate edecektir.

Üçüncü mesele; şefaate ulaşamayacak insanların kimler olduğudur. Bu insanları Kur'an bize şöyle tanıtıyor:

“Dünya hayatını ve onun güzelliklerini isteyenlere, orada işlediklerinin karşılığını tam olarak veririz ve onlar orada hiçbir eksikliğe de uğratılmazlar. İşte onlar, âhirette kendileri için ateşten başka hiçbir şeyleri olmayan kimselerdir. (Dünyada) yaptıkları da boşa gitmiştir. Hâlen yapmakta oldukları şeyler zaten bâtıldır.” (11/Hûd, 15-16)

Dünyayı ve güzelliklerini arzulayıp onun için çalışıp çırpınanlar, dünyada yaptıklarının karşılığını eksiksiz olarak alacaklardır. Kazandıklarıyla Allah'a şükretmeleri, O'nun yolunda infakda/harcamalarda bulunmaları gerekirken; ölümü, âhireti unutarak dünyanın geçici zevklerine aldananları ölüm yakaladığı zaman onlar için ateşten başka bir şey yoktur. Onlar kazandıklarıyla nefislerine zulmetmiş, kendilerini helâke sürüklemişlerdir.

“Ey Muhammed! Onları yüreklerin ağza geleceği, tasadan yutkunacakları, yaklaşan kıyamet günü ile inzâr et/uyar. Zâlimlerin ne bir dostu, ne de sözü dinlenecek bir şefaateçisi olur.” (40/Mü'min, 18)

“Ey iman edenler, alışverişin, dostluğun ve şefaatin olmayacağı gün gelmeden evvel, sizi rızıklandırdıklarımızdan infak edin. Kâfirler, onlar kendilerine yazık edenlerdir.” (2/Bakara, 254).

“Onlar Kitabın haber verdiği sonuçtan başka bir şey mi bekliyorlar? Sonuç gelip çatdığı gün, önceleri onu unutmuş olanlar, 'Rabbimizin peygamberleri şüphesiz bize gerçeği bildirmişti, şimdi bize şefaate edecek var mı ki, şefaate etsin; yahut geriye döndürülsek de yaptıklarımızın başka türlüünü yapsak' derler. Doğrusu uydurdukları şeyler onları bırakıp kaçmışlardır.” (7/A'râf, 53).

“Koşukları ortakları, artık şefaatchileri değildir. Ortaklarını inkâr ederler.” (30/Rûm, 13).

“Orada putlarıyla çekişerek, 'vallahî biz apaçık sapıklık içerisinde idik, çünkü biz sizi âlemlerin rabbine eşit tutmuştuk, bizi saptıranlar ancak suçlulardır. Şimdi bizim için ne bir şefaatchi var, ne de yakın bir dost. Keşke geriye dönüşümüz olsaydı da, iman edenlerden olsaydık' derler.” (26/Şuarâ, 97-102).

Allah'a, birtakım putları ve put edinilen şeyleri ortak koşan müşrikler için şefaate edilmeyecektir, onlar orada birbirlerini suçlayacaklar, şefaatchi edinenler ise dünyaya döndürülmeyi arzulayacaklar, yaptıkları yanlışları bir daha yapmamak için ve yapmaları gerekirken yapmadıkları şeyleri yapabilmek için. Ancak onlar için bir daha dönüş olmayacaktır. Âyetlerden anlaşıldığı gibi kâfirler, zâlimler, müşrikler ve müşrik müstaz'aflar için şefaatchi yoktur.¹⁷

“Artık onlara şefaatchilerin şefaati fayda vermez.” (74/Müddessir, 48)

“O'nu bırakıp da ilâhlar edinir miyim? Eğer Rahman olan Allah bana bir zarar vermek istese, onların şefaati bana fayda vermez, beni kurtaramazlar.” (36/Yâsin, 23)

“Gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra arşa hükmeden Allah'tır. O'ndan başka bir velî ve şefaatchiniz yoktur. Düşünüp öğüt almaz mısınız?” (32/Secde, 4).

Peygamberlerin Şefâatı:

Âhirette peygamberlerin hepsine mü'minlere şefâat etme hakkı tanınmıştır.¹⁸

Her peygamber kendi ümmetine şefâat edecektir.¹⁹ İnsanlar muhakeme olunmak için mahşerde toplandıklarında, peygamberler, "Allah'ım selâmet ver, Allah'ım selâmet

¹⁷ Cafer Tayyar Soykök, Haksöz 67, s. 35-38.

¹⁸ Buhârî, Rikak: 45; Tevhid: 33; Müslim, İman: 81; Ebû Dâvûd, Cihâd: 26; Ahmed b. Hanbel, Müsned: 3/94 vd. 325, 5/43; Tirmizî, 2/66.

¹⁹ Buhârî, Tefsir Sûre 18.

ver" diye duâ edeceklerdir.²⁰ Peygamberlerin ve Hz. Peygamberin şefâatı "*Şübpesiz ki Allah, kendisine eş tanınmasının (şirk kosulmasının) günahını yargılamaz. Ondan başka dileyeceği kimsenin günahını mağfiret eder.*" (en-Nisâ: 4/116) âyetinin hükmünce, Allah'ın izniyle mü'minlere şamil olabilecektir. Nitekim Hz. Peygamber (s.a.s.) hadislerinde büyük günah işleyenler de dahil, mü'minlerin şefâatına nail olacaklarını söylemiştir.²¹

Peygamberler içinde ilk defa şefâat edecek ve şefâatı kabul olunacak peygamber, Hz. Muhammed (s.a.s.)'dir.²² Âhirette Hz. Muhammed (s.a.s.)'in bu ilk şefâatı, mahşer halkının muhakemeye başlanması hakkındaki umûmî ve büyük şefâattır. Hz. Peygamber (s.a.s.)'in bir çok hadis kitaplarında zikredilen bu büyük şefâatının (eş-Şefâ'atü'l'uzmâ) ana hatları şöyledir: Allah, insanların hepsini düz ve geniş bir sahâda hüküm ve hesap için toplayacaktır. Orada insanların meşakkat ve gamı dayanılmayacak bir dereceye varacaktır. Bu sırada insanların bir kısmı, diğer bir kısmına, "Size erişen şu fâciayı görmüyor musunuz? Rabbinize size şefâat edecek birisine gidiniz" derler. Sırasıyla Âdem (a.s.), Nûh (a.s.), İbrahim (a.s.), Mûsâ (a.s.) ve İsâ (a.s.) peygamberlere gelirler. Bu peygamberlerden her biri onları diğerine gönderir. Nihayet Hz. İsâ, onları Hz. Muhammed (s.a.s.)'e gönderir. O vakit Hz. Peygamber (s.a.s.) Arş'ın altında secdeye kapanır. Allah ona secdesinde yapılacak hamdlerin en güzelini ilham eder. O Allah'a hamdettiği sırada "*Başını kaldır, iste, verilir. Şefâat eyle şefâatın kabul olunur.*" cevabını alır. Muhakemeye başlanır. Bundan sonra Hz. Peygamber'in şefâatıyla imanlılardan bir miktar cehennemden çıkarılır. Rasûlullah, bir kaç defa daha secdeye kapanarak Allah'a hamd ve dua eder. En nihayet onun şefâatıyla, Allah'ın izin ve takdiri dahilinde mü'minlerden büyük bir çoğunluk cehennemden çıkarılacaktır. İşte Hz. Peygamber (s.a.s.)'in haiz olduğu bu şefâat makamı "Makâm-ı Mahmûd"dur.²³

Hz. Peygamber'in şefâatıyla hesaba ve sorguya çekilmeden Cennet'e girecekler de olacaktır.²⁴

Cennet'te derecelerin artırılması için ilk şefâat edecek peygamber Hz. Muhammed (s.a.s.)'dir. Bundan dolayı Hz. Peygamber bir hadisinde, "*Cennet'te insanların ilk önce şefâatte bulunanı benim.*" buyurmuştur.²⁵

Mu'tezile, Cennet'te derecelerin artırılması için yapılacak şefâattan başka şefâatları kabul etmez.²⁶

²⁰ Buhârî, Rikak: 52; Müslim, İman: 81.

²¹ Buhârî, Rikak, 51; Ebû Dâvûd, es-Sünne, 20; Tirmizi, 2/66.

²² Müslim, Fadâil: 2.

²³ el-İsrâ': 17/79; Buhârî, Tevhid: 24; Müslim, İman: 84.

²⁴ Buhârî, Tefsir, Sûre 18; Müslim, İman: 84.

²⁵ Müslim, İman: 85.

²⁶ Muhiddin Bağçeci, Şamil İslam Ansiklopedisi: 6/18.

Şefaitle İlgili Dört Nokta Gözönüne Alınmalıdır:

1) Şefaate sırf Allah'a ait olan bir haktır. Allah'ın izni olmadan hiç kimse şefaate edemez. Hiç kimse, hiç bir konuda Allah'ı zorlayamaz. Mekke müşrikleri taptıkları putların Allah'a rağmen kendilerine şefaate edecekleri gibi sapık bir inanca sahiptiler. Şefaate etme yetkisine sahip olan Peygamberler, alimler ve şehitler ancak Allah'ın izniyle ve takdir ettiği kadar şefaate edebilirler.

2) Şefaate, yalnız günahkar müslümanlar içindir. Kafirler için şefaate yoktur. Ayet-i kerimede Allah Teala bu konu hakkında şöyle buyurmaktadır:

“Onlara (kâfirlere) şefaate edicilerin şefaati fayda vermez.” (Müddessir: 74/48)

3) Günahı az olan varken çok olana, imanı kuvvetli olan varken imanı zayıf olana şefaate edilmeyecektir.

4) Müslümanlar Peygamberimiz'in şefaatine hak kazanabilmek için Peygamberimiz'in sünnetine uymalıdır. Hal ve hareketlerinde O'nu örnek almalıdırlar. Peygamber örnek alınmadan yaşanan hayat İslami bir hayat değildir.²⁷

Konuyla İlgili Geniş Bilgi Alınabilecek Kaynaklar

1- Hak Dini Kur'an Dili, Elmalılı Hamdi Yazır, Azim Y. c. 1, s. 291-292; c. 2, s. 155-157

2- Mefâtihu'l-Gayb (Tefsir-i Kebir), Fahreddin er-Râzî, Akçağ Y. c. 2, s. 498-523

3- Tefhimu'l Kur'an, Mevdudi, İnsan Y. c. 1, s. 72

4- Kur'an-ı Kerim Şifa Tefsiri, Mahmut Toptaş, Cantaş Y. c. 1, s. 133-134

5- Hadislerle Kur'an-ı Kerim Tefsiri, İbn Kesir, Çağrı Y. c. 2, s. 334-336

6- El-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'an, İmam Kurtubî, c. 2, s. 69-72

7- El-Mîzân Fî Tefsiri'l-Kur'an, Allâme Tabatabaî, Kevser Y. c. 1, s. 214-262

8- Hulâsatü'l-Beyan Fî Tefsiri'l-Kur'an, Mehmed Vehbi, Üçdal Neşriyat, c. 1, s. 120-121

²⁷ Ahmet Kalkan, İslam Akaidi: 144.

- 9- Min Vahyi'l Kur'an, Muhammed Hüseyin Fadlullah, Akademi Y. c. 2, s. 37-42
- 10- Dâvetçinin Tefsiri, Seyfuddin el-Muvahhid, Hak Y. c. 1, s. 127-128
- 11- Şâmil İslâm Ansiklopedisi, Şâmil Y. c. 6, s. S. 17-18
- 12- Kur'anî Terimler ve Kavramlar, Mustansır Mir, İnkılâb Y. s. 177-178
- 13- İslâm'ın Temel Kavramları, Hüseyin K. Ece, Beyan Y. s. 607-610
- 14- Kur'anî Kavramlar, Ramazan Yılmaz, Mücadele Y. 97-110
- 15- Kur'an'da Günah Kavramı, Sadık Kılıç, Hibaş Y. s. 403-407
- 16- Sorularla Tevhid ve Akaid, Mehmet Alptekin, Saff Y. 198-207
- 17- Haksöz 67 (Ekim 96), Cafer T. Soykök, s. 35-38
- 18- Peygamberimizin Şefaati, Halil Günaydın, Pamuk Y.

Ve'l Hamdû li'llahi Rabbi'l Alemin...
Ve Âhiru Davânâ Enil- Hamdû Lillâhi Rabbil Âlemin.

Fehmûl Kuran ve Sünnet - Tevhidi Cihad - Selefi Davet – Çalışmaları

—*Derleme*— Ebû Abdûlmûmîn Tekin. bin Muhârrem el-Kayseri
—*E-Mail*— tekin_mihci@hotmail.com
—*BELCİKA*— 2001 - 2015 — *Çalışmaları.*

- Tavsiye Siteler -

<https://www.facebook.com/groups/islami.E.Kitap.indir.Yukle.Paylas/files/>
<https://www.facebook.com/groups/islami.e.Kitap.indir/files/>
<https://www.facebook.com/groups/578281842307617/?ref=bookmarks>
<https://www.facebook.com/groups/129830423826445/files/>
<https://www.facebook.com/groups/Silahtar38/files/>
<https://www.facebook.com/groups/1529611830591132/files/>

<http://ebuzumra.blogspot.be/>
<http://tevhiddersleri.com/>
<http://ebumuaz.blogspot.com/>
<http://www.ehlieser.tr.gg/>
<http://www.islamhouse.com/>
<http://islamqa.info/tr>
<http://tevhidvesunnet.com/>
<http://www.ikraislam.biz/>
<http://www.ebusaid.com/>
<http://www.davetulhaq.com/tr/index.php>
<http://www.tevhididavet.com/>
<http://www.tevhidyolcusu.com/>
<http://islamiekitap.blogspot.be/>
<http://ilimehli.blogspot.be/>
<http://www.sahihhadisler.net/>
<http://gurabayolu.tr.gg/>